

Sprawozdanie z działalności Działu Dokumentacji Zabytków w roku 2015

W okresie sprawozdawczym w Dziale Dokumentacji Zabytków zatrudniony był adiunkt (od 1 października kustosz) Andrzej Bierca. Nieobsadzone stanowisko kierownika Działu Dokumentacji Zabytków 17 listopada objął Sławomir Preiss.

W marcu 2015 r. pracownik Działu A. Bierca złożył wniosek wraz z dokumentacją w Departamencie Dziedzictwa Kultury Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie z prośbą o uznanie kwalifikacji naukowych uprawniających do zajmowania stanowiska kustosza w muzeach. Wniosek ten, na mocy decyzji prof. dr hab. Małgorzaty Omilanowskiej, został rozpatrzony pozytywnie.

Zbiory

Zbiory fotograficzne Działu Dokumentacji Zabytków w okresie sprawozdawczym powiększyły się o fotografie wykonane przez A. Biercę, dokumentujące zabytki Stargardu i zmiany zachodzące w miejskim krajobrazie. Sfotografowano m.in.:

- budynki MAH przy Rynku Staromiejskim 2-4 i kościół Mariacki (podczas próby iluminacji tych zabytków);
- hotel Mały Młyn przy ul. Gdańskiej;
- dawny budynek kina „INA” (prace rozbiórkowe);
- Basteję przy ul. Strażniczej (remont);
- budynek dawnej Biblioteki Pedagogicznej przy ul. Bolesława Krzywoustego (remont);
- wewnątrz kościoła Mariackiego i remontowanej wieży północnej oraz dekoracje elewacji obojczyka chóru;
- budynki plebanii kościoła Mariackiego przy ul. Bolesława Krzywoustego;
- kamienicę nr 30-31 przy ul. Stefana Czarnieckiego (remont);
- kamienicę przy ul. Marii Curie-Skłodowskiej nr 15 (remont elewacji);
- dawną stację kolei wąskotorowej przy ul. Brzozowej;
- Basteję w parku Piastowskim;
- pałac „Panorama”;
- kamienicę przy ul. Robotniczej (detal fasady);
- Bramę Młyńską;
- kościół pw. św. Jana Chrzyciela;
- kościół pw. Świętego Ducha (remont);
- budynek Młodzieżowego Domu Kultury (remont);

- Basztę Białogłówkę;
- Ratusz;
- mury obronne;
- wyburzane zabudowania dawnej fabryki „Pollena” przy ul. Jana Kochanowskiego;
- park Jagielloński („Dęby Bismarcka”).

Na terenie powiatu stargardzkiego pracownik Działu sfotografował m.in. most z około 1895 r. kolei wąskotorowej na rzece Inie pomiędzy wsiami Żarowo i Lubowo oraz zabudowę historyczną w Małkocinie, Kani, Karsku, Brodzie, Dobrzanach, Błotnie, Bytowie i Klępinie.

W okresie sprawozdawczym A. Bierca wykonał także dokumentację fotograficzną wybranych zdarzeń, w tym m.in. „Nocy Muzeów”, festynu historycznego „W krainie Gryfa” oraz promocji książek w MAH w Stargardzie.

Kontynuowano zakładanie kart do dokumentacji fotograficznej i zbioru map Działu w komputerowym systemie wspomagania pracy muzeów i innych instytucji kultury „MUZEO”. Wprowadzono rekordy od numeru MS/DZ000030 do nr MS/DZ000067.

Na stan Działu w roku sprawozdawczym pozyskana została elektroniczna kopia mapy pre-topograficznej (*Urmesstischblatt*) Stargardu i okolic z 1834 r. ze zbiorów Staatsbibliothek zu Berlin Preußischer Kulturbesitz Katrenabteilung (nr inw. SBB III C Kart. N 725-Blatt 1243).

Kwerendy

Pracownik Działu A. Bierca w roku sprawozdawczym przeprowadził kwerendy w Archiwum Państwowym w Szczecinie, Oddział w Stargardzie oraz w zasobach Instytutu Pamięi Narodowej w Szczecinie odnośnie działalności Urzędu Bezpieczeństwa/Służby Bezpieczeństwa na Pomorzu Zachodnim.

5 listopada A. Bierca odbył podróż służbową wraz z pracownikami Działu Historii i Badań na Społecznością Lokalną do Niemieckiego Muzeum Techniki w Berlinie (Deutsches Technikmuseum). Podczas zapoznawania się z ekspozycją wykonana została m.in. dokumentacja fotograficzna unikatowych eksponatów niemieckiej techniki lotniczej z okresu I i II wojny światowej.

Pracownik Działu A. Bierca dokonał wyboru i przygotował opisy sześćdziesięciu fotografii ze zbiorów Działu publikowanych w „Głosie Stargardzkim” (cotygodniowym dodatku do „Głosu Szczecińskiego”). Przygotowany został także wybór archiwalnej dokumentacji ikonograficznej na potrzeby wystawy planszowej o kościele Mariackim w Stargardzie oraz publikacji przygotowywanej przez Antykwariat Wu-el w Szczecinie.

W ciągu roku sprawozdawczego kilkakrotnie udostępniana była zainteresowanym osobom dokumentacja techniczna i architektoniczna Bastei w parku Piastowskim.

W oparciu o zbiory Działu udzielone zostały informacje na temat:

- ikonografii archiwalnej Ratusza w Stargardzie (K. Kalita-Skwirzyńska);
- historycznego wyglądu nieruchomości przy ul. Tadeusza Kościuszki nr 72 (dla TBS Stargard);
- fragmentów nagrobków przy drodze Kunowo – Wierzchład (J. Tomczak);
- historycznych dat z okresu budowy i rozbudowy kościoła Mariackiego (J. Orzechowski);

- byłego garnizonu lotniczego w Kluczewie (na potrzeby pracy magisterskiej pisanej w ZUT w Szczecinie);
- murów obronnych Stargardu – odcinek zachodni z Basztą Tkaczy, Basteją, Bramą Pyrzycką i Basztą Morze Czerwone (dla WUOZ w Szczecinie);
- wystroju plastycznego wieży północnej kościoła Mariackiego w Stargardzie (dla WUOZ w Szczecinie);
- otoczenia bramy wjazdowej na teren byłych zakładów „Polmo” w Stargardzie przy ul. Robotniczej (dla Wydziału Inżynierii i Ochrony Środowiska UM w Stargardzie);
- Kolumny Zwycięstwa na placu Wolności w Stargardzie i byłych cmentarzy niemieckich przy ul. Spokojnej i T. Kościuszki (T. Buwelski);
- dawnego mauzoleum żołnierzy Armii Czerwonej przy placu Wolności w Stargardzie (dla UM w Stargardzie);
- kolei wąskotorowej Stargard – Stara Dąbrowa (dla Pracowni Przyrodniczej SOSENKA ze Szczecina);
- planów Stargardu z okresu XVII-XIX w. (na potrzeby pracy zaliczeniowej pisanej na US w Szczecinie);
- budynku kościoła parafii pw. Świętego Krzyża w Stargardzie-Kluczewo Lotnisko (na potrzeby pracy magisterskiej pisanej na US w Szczecinie);
- posesji przy przedwojennej Pyritzerstrasse i Am Markt rodziny Kursch i Jassoy (Harald Jean Jassoy);
- Kolumny Zwycięstwa w Stargardzie na pl. Wolności (na potrzeby pracy licencjackiej pisanej na US w Szczecinie);
- historycznego wyglądu parku podworskiego przy ul. Lotników w dzielnicy Stargard-Kluczewo (dla Zarządu Usług Komunalnych w Stargardzie);
- historycznej zabudowy posesji przy ul. Bolesława Chrobrego nr 12, 14, 16 (dla TBS Stargard);
- rzeki Iny w kontekście historycznego rozwoju Stargardu (na potrzeby przygotowania opracowania na olimpiadę geograficzną pisaną w II LO w Szczecinie);
- portalu północnej wieży kościoła Mariackiego w Stargardzie (dla WUOZ w Szczecinie);
- Baszty Morze Czerwone (dla Biura Projektowego ARCH+) do projektu „Trasa muzealna”);
- historycznego wyglądu obecnej ulicy Garncarskiej i najbliższych okolic (dla Wydziału Gospodarki Przestrzennej UM w Stargardzie);
- ulicy I. Brygady Legionów w Stargardzie na wysokości wiaduktu kolejowego (dla biura projektowego K2-SYSTEM Sp. z o. o.).

Referaty

Pracownik Działu A. Bierca w okresie sprawozdawczym wygłosił następujące referaty:

- *II wojna światowa na fotografiach niemieckich żołnierzy z 25. Pułku Grenadierów ze Stargardu. Ze zbiorów Heimathaus-Stargard w Elmshorn* (w ramach cyklu „Muzealne Spotkania z Przeszłością”, MAH w Stargardzie, Basteja, 26 lutego 2015 r.);

- *Lotnisko wojskowe w Kluczewie* (na II Zlocie Historycznych Pojazdów Militarynych „Czerwone lotnisko”, Stargard - Kluczewo Lotnisko, 19 czerwca 2015 r. Przedstawiony referat połączony z prezentacją multimedialną transmitowany był online);
- *Torpedownia nad Jeziorem Miedwie* (w ramach cyklu „Tajemnice pomorskich akwenów” Fundacji Ścieżkami Pomorza. Filia Miejskiej Biblioteki Publicznej nr 54 „Pro Media” w Szczecinie, 20 lipca 2015 r.);
- *Torpedownia na jeziorze Miedwie* (w ramach „V Sierpniowych Spotkań z Historią w Baniach”, Dom Kultury w Pyrzycach, 12 sierpnia 2015 r.);
- *Torpedownia na jeziorze Miedwie* (Książnica Pomorska w Szczecinie, 18 września 2015 r.);
- *Wojenne pomniki gminy i miasta Chociwel* (w ramach „Chociwelskich Spotkań z Przeszłością”, Miejsko - Gminna Biblioteka w Chociwlu, 1 października 2015 r.);
- *Torpedownia na jeziorze Miedwie* (w ramach cyklu „Muzealne Spotkania z Przeszłością”, MAH w Stargardzie, Basteja, 15 października 2015 r.);
- *11 listopada – 97. rocznica odzyskania niepodległości* (Stargardzkie Centrum Kultury, Uniwersytet Trzeciego Wieku w Stargardzie, 17 listopada 2015 r.).

Działalność edukacyjna

Pracownik Działu 23 kwietniu oprowadzał po zabytkach obronnych Stargardu grupę młodzieży z Bursy Szkolnej przy pl. Majdanek w Stargardzie.

Na autorskiej wystawie *I wojna światowa 1914-1918 A. Bierca*, przeprowadził w roku sprawozdawczym dwie lekcje (spośród dwunastu jakie odbyły się na tej wystawie).

A. Bierca 13 czerwca oprowadzał po stargardzkich zabytkach obronnych grupę osób uczestniczących w obchodach 15-lecia Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Stargardzie.

W ramach obchodów „Europejskich Dni Dziedzictwa” odbywających się w 2015 r. pod hasłem „Dziedzictwo utracone/ocalone” A. Bierca 3 października przeprowadził objazd studialny po wybranych miejscowościach powiatu stargardzkiego (Grabowo - Kicko - Małkocin - Klępino - most kolejowy pod Lubowem). Wyjazd zorganizowało Starostwo Powiatowe w Stargardzie.

Pozostałe

W roku sprawozdawczym A. Bierca udzielił wywiadów dziennikarzom „Głosu Stargardzkiego” (cotygodniowy dodatek do „Głosu Szczecińskiego”) na następujące tematy: historia lotniska wojskowego w Kluczewie (opublikowany 10 lipca), torpedownia na jeziorze Miedwie (opublikowany 31 lipca) oraz remont magazynu archeologicznego w Gimnazjum nr 4 na Osiedlu Zachód w Stargardzie (opublikowany 9 października). Dla dziennikarki „Kurier Szczeciński” udzielił wywiadu o remoncie magazynu archeologicznego w Gimnazjum nr 4 na Osiedlu Zachód (opublikowany 9 grudnia).

Na antenie Radia Stargard A. Bierca udzielił wywiadów na temat wybranych aspektów wojny trzydziestoletniej w Stargardzie (emisja 24 czerwca) i 101. rocznicy wybuchu I wojny światowej (28 lipca).

W marcu 2015 r. A. Bierca zakończył sukcesem rozpoczęte w 2013 r. starania o pozyskanie do zbiorów MAH w Stargardzie niemieckiego karabinu maszynowego MG34 (*Maschinen Gewehr*) z okresu II wojny światowej. Karabin znaleziony został we wrześniu 2012 r. w trakcie prac polowych pod wsią Barnim (gm. Warnice, pow. pyrzycki). Pracownik Działu koordynował także proces renowacji karabinu przez Józefa Tarkowskiego ze Szczecina, a następnie sporządził opis w/w karabinu na potrzeby katalogu muzealiów „Musnet” Działu Historii i Badań nad Społecznością Lokalną.

24 stycznia 2015 r. A. Bierca uczestniczył w konferencji pt. *Społeczeństwo i Kościół na Pomorzu podczas I wojny światowej*, która miała miejsce w Instytucie Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Szczecińskiego w Szczecinie.

20 marca 2015 r. A. Bierca wziął udział w finałowej wystawie pt. *Wielka Wojna zwykłych ludzi (1914-1918)* w Muzeum w Koszalinie, w trakcie którego miała miejsce jednodniowa sesja naukowa poświęcona I wojnie światowej.

Pracownik Działu A. Bierca na potrzeby dziewiątego tomu rocznika MAH w Stargardzie pt. „Stargardia” opracował sprawozdanie z działalności Działu Dokumentacji Zabytków w 2014 r.

W latach 2013-2014 Muzeum w Stargardzie rozpoczęło remont pomieszczeń magazynowych o powierzchni 535m² w Gimnazjum nr 4 na Osiedlu Zachód w Stargardzie przeznaczonych decyzją władz miasta na magazyn zabytków archeologicznych. Dzięki dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN) w Warszawie i finansowemu wsparciu władz miasta Stargardu udało się do grudnia 2014 r. zrealizować część zaplanowanych działań wynikających z projektu pt. *Przystosowanie pomieszczeń gospodarczych budynku szkoły gimnazjalnej na magazyn muzealny zabytków archeologicznych*.

W celu kontynuacji zaczętej inwestycji w drugiej połowie 2014 r. A. Bierca i P. Tarnawski opracowali wniosek pt. *Przystosowanie pomieszczeń gospodarczych budynku szkoły gimnazjalnej na magazyn muzealny zabytków archeologicznych*. Cz. 2., który został złożony w MKiDN w listopadzie 2014 r. Wniosek został pozytywnie rozpatrzony w lutym 2015 r., w związku z czym przyznano MAH w Stargardzie znaczną część wnioskowanej kwoty. Po zaktualizowaniu wniosku, a następnie przygotowaniu i przeprowadzeniu działań przetargowych w sierpniu wyłoniona została firma (Zakład Ogólnobudowlany Instalatorstwo i Pomiary Elektryczne Zygmunta Majewskiego ze Stargardu), która w okresie wrzesień-grudzień 2015 r. przeprowadziła przewidziane umową prace budowlano-instalatorskie. Podczas tych prac na całej powierzchni przyszłego magazynu archeologicznego wylany został beton podkładowy, zamontowane zostało okablowanie instalacji elektrycznej, antywłamaniowej i przeciwpożarowej. Zainstalowana została także wentylacja mechaniczna nawiewno-wywiewna. W ramach uzgodnionych z MKiDN prac dodatkowych na powierzchni około 40 m² magazynu położono izolację oraz wylano beton posadzkowy w celu zamontowania nagrzewnicy elektrycznej instalacji nawiewno-wywiewnej.

A. Bierca wspólnie z Piotrem Tarnawskim z końcem stycznia 2015 r. przesłali do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego raport rozliczeniowy z projektu zrealizowanego w 2014 r. pt. *Przystosowanie pomieszczeń gospodarczych budynku szkoły gimnazjalnej na magazyn muzealny zabytków archeologicznych*.

W okresie październik-listopad 2015 r. A. Bierca i P. Tarnawski opracowali, a następnie w końcu listopada złożyli w MKiDN wniosek pt. *Przystosowanie pomieszczeń gospodarczych budynku szkoły gimnazjalnej na magazyn muzealny zabytków archeologicznych*. Cz. 3. Informacja o ewentualnym przyznaniu dotacji przewidywana jest na koniec lutego 2016 r. W trzecim etapie prac zaplanowane zostały działania pozwalające zakończyć trwający od 2014 r. remont pomieszczeń magazynowych.

Należy nadmienić, że remontowany magazyn po oddaniu go do użytku będzie służył nie tylko MAH w Stargardzie, ale także będą w nim gromadzone zabytki archeologiczne pochodzące z prac wykopaliskowych prowadzonych w innych ośrodkach miejskich z terenu dawnego województwa szczecińskiego.

W roku sprawozdawczym A. Bierca przy współpracy z Bayerisches Armeemuseum w Ingolstadt sporządził opis elementów munduru armii pruskiej z przełomu XIX i XX w. ze zbiorów MAH w Stargardzie.

3 grudnia A. Bierca wraz z Mirosławem Opęchowskim (zastępca Naczelnika Wydziału Kultury, Sportu i Turystyki UM w Stargardzie) przeprowadził wizję lokalną terenu przy rozwidleniu ulicy Wiśniowej i Szosy Maszewskiej w Stargardzie, podczas której sporządził dokumentację fotograficzną znajdujących się tam porzuconych fragmentów niemieckich nagrobków.

Andrzej Bierca



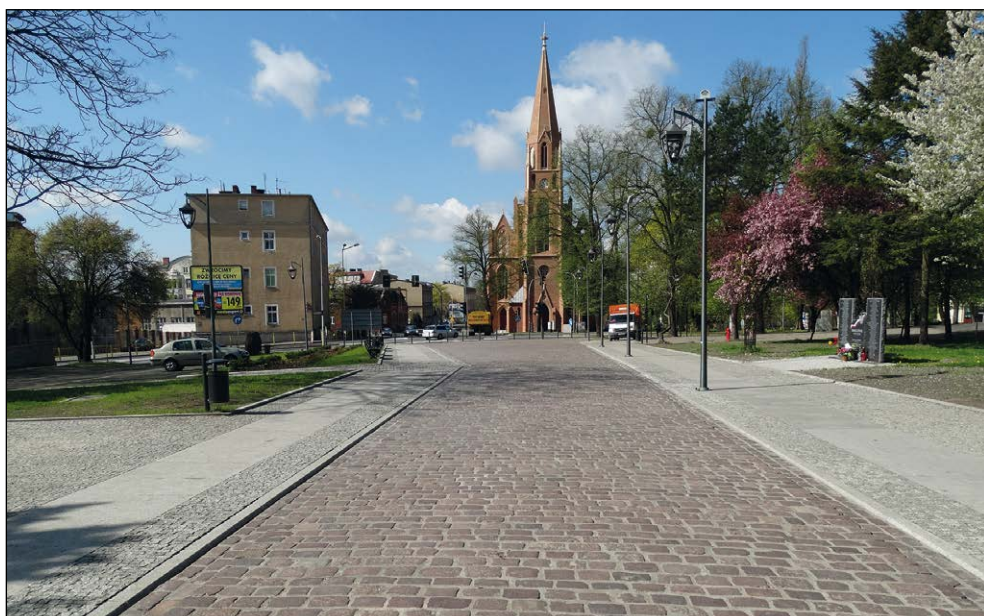
Ryc. 1. Młodzieżowy Dom Kultury przy ul. Portowej w Stargardzie podczas prac remontowych w latach 2014/2015, wg stanu z 13 maja 2015 r. Fot. A. Bierca, MAH w Stargardzie



Ryc. 2. Baszta Białogłównka, widok od strony północno-zachodniej, wg stanu z 10 maja 2015 r. Fot. A. Bierca, MAH w Stargardzie



Ryc. 3. Remont wieży północnej kościoła Mariackiego w Stargardzie, wg stanu z 6 lipca 2015 r.
Fot. A. Bierca, MAH w Stargardzie



Ryc. 4. Ulica Prezydentów RP Lecha Kaczyńskiego i Ryszarda Kaczorowskiego w Stargardzie, po prawej stronie widoczne tablice poświęcone ofiarom katastrofy smoleńskiej (10 kwietnia 2010 r.). Na dalszym planie kościół pw. św. Ducha, wg stanu z 29 kwietnia 2015 r. Fot. A. Bierca, MAH w Stargardzie



Ryc. 5. Zespół budynków dawnej stacji kolej wąskotorowej w Stargardzie (widok od ul. Rzeźniczej), wg stanu z 29 kwietnia 2015 r. Fot. A. Bierca, MAH w Stargardzie



Ryc. 6. Budynek dawnej stacji kolei wąskotorowej w Stargardzie (widok od ul. Rzeźniczej), wg stanu z 29 kwietnia 2015 r. Fot. A. Bierca, MAH w Stargardzie



Ryc. 7. Most kolei wąskotorowej na rzece Inie pod Lubowem z około 1895 r., wg stanu z 24 kwietnia 2015 r.
Fot. A. Bierca, MAH w Stargardzie



Ryc. 8. Nagrobny krzyż żeliwny na dawnym cmentarzu ewangelickim w Błotnie (gm. Dobrzany, pow. stargardzki), wg stanu z 30 września 2015 r. Fot. A. Bierca, MAH w Stargardzie



Ryc. 9. Pałac w Bytowie podczas prac renowacyjnych rozpoczętych w 2014 r., wg stanu z 30 września 2015 r.
Fot. A. Bierca, MAH w Stargardzie



Ryc. 10. Prelekcja pt. II wojna światowa na fotografiach niemieckich żołnierzy z 25. Pułku Grenadierów ze Stargardu. Ze zbiorów Heimathaus-Stargard w Elmshorn (w ramach cyklu „Muzealne Spotkania z Przyszłością”), Basteja, 26 lutego 2015 r. Fot. M. Abramczyk, MAH w Stargardzie



Ryc. 11. Wnętrze magazynu archeologicznego podczas drugiego etapu prac dofinansowanych przez MKiDN, wg stanu z 9 grudnia 2015 r. Fot. A. Bierca, MAH w Stargardzie



Ryc. 12. Centrala z filtrami instalacji nawiewno-wywiewnej zamontowana w magazynie archeologicznym w trakcie drugiego etapu prac dofinansowanych przez MKiDN, wg stanu z 9 grudnia 2015 r. Fot. A. Bierca, MAH w Stargardzie



Ryc. 13. Pomnik poświęcony wyznawcom islamu, żołnierzom armii rosyjskiej, którzy zmarli w obozie jenieckim w Stargardzie w latach 1914-1919 i spoczęli na obecnym Międzynarodowym Cmentarzu Wojennym przy ul. Władysława Reymonta w Stargardzie, wg stanu z 19 września 2015 r.
Fot. A. Bierca, MAH w Stargardzie